

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2005 vp

Hallituksen esitys terrorismin vastustamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen tehdyn pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä joulukuuta 2004 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen terrorismin vastustamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen tehdyn pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 254/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yksikön päällikkö Marja Lehto, ulkoasiainministeriö
- apulaispoliisipäällikkö Rauno Sintonen, sisäasiainministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- professori Ari-Matti Nuutila.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi terrorismin vastustamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen Strasbourgissa toukokuussa 2003 tehdyn pöytäkirjan sekä lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Terrorismin vastustamista koskeva eurooppalainen yleissopimus vuodelta 1977 pyrkii helpottamaan sellaisten henkilöiden luovuttamista toiseen valtioon, jotka ovat syyllistyneet terrorismiksi luokiteltavaan rikokseen. Sopimuksessa lueteltuja rikoksia ei tule katsoa poliittisiksi rikoksiksi, rikoksiksi, jotka liittyvät poliittisiin rikoksiin, tai rikoksiksi, jotka on tehty poliittisesta vaikutuksesta. Pöytäkirjan tarkoituksena on ajantasaistaa sopimuksen osittain vanhentuneita määräyksiä ja parantaa sen toimi-

vuutta. Keskeisimmät muutokset koskevat rikosluetteloa, joka on saatettu vastaamaan yleismaailmallisissa terrorisminvastaisissa sopimuksissa rangaistavaksi määrättyjä tekoja samoin kuin mahdollisuutta täydentää rikosluetteloa helpotetussa menettelyssä ja varaumamenettelyn vaikeuttamista. Sopimus avataan Euroopan neuvoston tarkkailijajäsenille sekä ministerikomitean tapauskohtaisella päätöksellä muille Euroopan neuvoston ulkopuolisille maille.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Pöytäkirja tulee kansainvälisesti voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun kaikki yleissopimuksen sopimuspuolet ovat ratifioineet tai hyväksyneet pöytäkirjan. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presi-

dentin asetuksella säädettyinä ajankohtana samanaikaisesti, kun pöytäkirja tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa terrorismin vastustamista koskevaan yleissopimukseen tehdyn pöytäkirjan hyväksymistä ja lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Luettelo rikoksista, joita ei pidetä poliittisina rikoksina

Rikosluettelo on tarkoitettu saattaa vastaamaan yleismaailmallisissa terrorisminvastaisissa sopimuksissa rangaistavaksi määrättyjä tekoja. Pöytäkirjalla mahdollistetaan myös rikosluettelon täydentäminen helpotetussa menettelyssä sekä vaikeutetaan poikkeamisen mahdollistavaa varaumamenettelyä. Lisäksi osallisuuden muotoja on laajennettu. Pöytäkirja ei jatkossakaan estä valtiota käyttämästä luovuttamiselle muita kieltäytymisperusteita kuten kaksoisrangaistavuutta.

Sopimuksen tarkoittamiin rikoksiin, joita ei saa pitää poliittisina rikoksina, lisätään pöytäkirjan nojalla ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyn yleissopimuksen alaan kuuluva rikos, kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevan lisäpöytäkirjan alaan kuuluva rikos samoin kuin merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevan yleissopimuksen, mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevan pöytäkirjan, terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ja terrorismin rahoituksen torjumista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen alaan kuuluvat rikokset.

Valiokunta pitää rikosluettelon ajantasaistamista hyväksyttävänä.

Luovuttaminen

Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei voi vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Pöytäkirjalla on tarkoitus ainoastaan määrätä, mitä rikoksia pidetään poliittisina, eikä sillä ole vaikutusta rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeviin muihin laissa tai muissa sopimuksissa säädettyihin esteisiin. Pöytäkirja ei myöskään velvoita luovuttamiseen perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaisessa tilanteessa, jos ulkomaalaista uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Pöytäkirjalla ei ole vaikutusta Euroopan unionin alueella tapahtuvaa luovutusta koskeviin säännöksiin. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Euroopan unionin alueella luovuttamisesta ei voi kieltäytyä rikoksen poliittiseen luonteeseen vedoten. Poliittisen rikoksen käsitteen supistamisesta johtuen pöytäkirjalla on jonkin verran vaikutusta pohjoismaisen luovuttamislain nojalla tapahtuvaan omien kansalaisten luovuttamiseen Norjaan ja Islantiin. Omien kansalaisten luovuttaminen on näissäkin tapauksissa lähtökohtaisesti harkinnanvaraista.

Nyt hyväksyttävällä pöytäkirjalla laajennetaan ei-poliittisina pidettävien rikosten listaa samoin kuin osallisuuden muotoja. Poistaessaan kyseessä olevaan sopimukseen liittyvän varuamansa vuonna 2002 Suomi sitoutui olemaan pitämättä 1 artiklan mukaisia rikoksia poliittisina rikoksina. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 61/2001 vp) tuolloin, ettei varuaman peruuttamisella ollut vaikutusta Suomen kansalaisen oikeusasemaan eikä se ollut ongelmallinen perustuslain 9 §:n 3 momentin kannalta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Strasbourgissa 15 päivänä toukokuuta 2003 tehdyn

pöytäkirjan terrorismin vastustamisesta tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen muuttamisesta ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tuija Brax /vihr	Tero Rönni /sd
vpj.	Susanna Rahkonen /sd	Petri Salo /kok
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Minna Sirnö /vas
	Tatja Karvonen /kesk	Timo Soini /ps
	Petri Neittaanmäki /kesk	Astrid Thors /r
	Heli Paasio /sd	Jan Vapaavuori /kok.
	Lyly Rajala /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kirsi Pimiä.